

JAV lietuvė, rašytoja V. Rykštaitė: nėra nenaudingo išsilavinimo, yra tik savęs negirdėjimas

„Akademinę aplinką laikau vienu iš tų labai stiprią asmenybę formuojančių dalykų, nes aukštą išsilavinimą turintis žmogus, jeigu jis tikrai studijavo, o ne pirkė darbus, tampa šiek tiek kitokiu žmogumi“, - teigia Havajuose gyventi rašytoja Vaiva Rykštaitė. Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) absolventė, dvylikos knygų autorė ragina moksleivius nepasiduoti panikai ir nesirinkti specialybės vien tik dėl iliuzinio saugumo, nes vienintelis teisingas kelias - eiti ten, kur linksta širdis.

Vytauto Didžiojo universiteto informacija

Studijų pasirinkimas - tarp „reikia“ ir atsitiktinumo

Rašytoja prisimena, kad ir jos pačios stojimas į universitetą buvo labiau nulemtas visuomenės ir artimųjų spaudimo nei vidinio žinojimo. „Reikėjo stoti arba į teisę, arba į ekonomiką, arba į mediciną. Kadangi su matematika nesisekė, liko teisės studijos“, - pasakoja V. Rykštaitė. Tačiau ten neįstojusi, ji pateko į filosofijos bakalauro programą - ją buvo pasirinkusi dėl gando, esą vėliau kažkokiu būdu bus galima pereiti į Teisę,

„Taip netyčia ir įstojau, nes būtinai reikėjo kur nors įstoti. Dariau, ką reikia, kad greičiau nuo manęs atsikabintų suaugę - pati tuo metu dar nesijaučiau visiškai suaugusi“, - prisimena rašytoja.

Nors V. Rykštaitė neslepia, kad bakalauro studijų metu jos ambicijos nebuvo aukščiausios, šiandien ji į aukštąjį mokslą žvelgia kaip į būtiną žmogaus etapą. Jos nuomone, universitetas suteikia įrankius, kurie praverčia bet kurioje gyvenimo situacijoje, net jei profesinis kelias nusidriekia toli nuo studijuoto dalyko.

„Net jeigu žmogus po to visiškai nedirba su studijomis susijusio darbo – tai tiesiog yra tokia gyvenimo mokykla. Yra daug dalykų gyvenime, kuriuos perėję tampame kitokiais. Tarkim, kaip tarnyba kariuomenėje, kaip kažkokios ribinės patirtys, pavyzdžiui, artimųjų slauga. Aukštą išsilavinimą turintis žmogus žino, kaip bendrauti, kaip atliekami tyrimai, turi daugiau kritinio mąstymo. Tai tikrai formavo ir mane“, – pabrėžia ji.

Nuo Kauno *fyfos* iki filosofijos magistrės Londone

„Mokykloje nebuvo maištinga nei meniška. Buvau Kauno *fyfa* ir gan neblogai mokiausi. Studijų metais labai daug *baliavoja*u ir turėjau nedaug ambicijų. Svarbiau tuo metu buvo eiti kažkur su draugėmis, užsiimti kažkokiomis paskalomis ir gražiai atrodyti. Man atrodo, dabar jaunimas yra daug sąmoningesnis, daug politiškai aktyvesnis – žiūriu ir galvoju: oho, aš tokia nebuvo“, – pripažįsta moteris.

Asm. archyvo nuotr.

Esminis lūžis įvyko išvykus svetur, kai už mokslus teko atsakyti pačiai – tiek finansiškai, tiek morališkai. „Didžiausia motyvacija studijuoti atsirado vėliau, kai pati pradėjau mokėti už savo mokslus – magistro metu. Į bakalauro studijasėjau su požiūriu „reikia“, ir tas „reikia“ buvo daugiau iš tėvų, visuomenės. Londone filosofiją studijavau grynai dėl savęs, dėl savo „noru“, pati dirbau ir mokėjau už mokslus, todėl žymiai labiau stengiausi universitete.“

V. Rykštaitė rašė visą gyvenimą – pirmąją knygą pradėjo dar būdama devynerių. Tačiau riba tarp gyvenimo būdo ir profesijos jai išryškėjo tik pradėjus gauti realų įvertinimą.

„Man svarbesnis pokytis buvo, kai supratau, kad rašymas yra darbas. Tai įvyko tada, kai pradėjau už rašymą gauti pinigus, padorų atlygį. Turbūt bet kuriame darbe mes suprantame, kad esame kažko verti, kai mus pradeda žmonės įvertinti pinigais“, – sako kūrėja. Nors dabar rašymas yra jos kasdienybė, ji pabrėžia, kad filosofinis pagrindas tam buvo itin naudingas: „Filosofijos studijos ne tik VDU, bet apskritai yra vienas geriausiai rašymo įgūdžius skatinančių veiksmų.“

Drąsa klysti ir ieškoti savęs

Šiandieniniame pasaulyje, kuriame technologijos ir dirbtinis intelektas keičia darbo rinkos taisykles, V. Rykštaitė ragina negaišti laiko bandant atspėti ateitį – kas bus progresyvu, kas pelninga.

„Mes apskritai nežinome, koks bus pasaulis su dirbtiniu intelektu – viskas labai greitai keičiasi ir tai neprognozuojama. Su politiniais neramumais irgi nežinome, kas mūsų laukia. Niekas negali mums to pasakyti. Jeigu jums sako mama ar senelis – žinokite, kad jie nežino daugiau už kitus žmones“, – teigia rašytoja.

Jos nuomone, vienintelis teisingas kelias – eiti ten, kur linksta širdis: „Kai veda širdis – visada bus kažkas: jeigu ne pelnas, tai bent malonumas ir pašaukimas. O pasirinkus perspektyvią specialybę, sėkmė vis tiek nėra garantuota. Tarsi yra specialybių, vadinamų nenaudingomis, bet iš tikrųjų nėra nevertingų kalbų ir nėra nenaudingo išsilavinimo.“

V. Rykštaitė savo vaikams ketina skiepyti meilę mokslui, tačiau palikti laisvę klaidoms. Ji pati prisipažįsta, kad jaunystėje jai trūko drąsos išgirsti save, nes

prestižas užgožė kitas galimybes.

„Man liūdna dėl to, kad kai stojau į universitetą, tokios specialybės kaip režisūra ar meno istorija net nebuvo mano akiratyje – tai nebuvo svarstyтина. Ne kad tėvai draudė, bet tiesiog buvo toks aiškus kelias: reikia rinktis prestižinę specialybę. Aš net negalėjau savęs išgirsti. Todėl labai norėčiau, kad tėvai išgirstų vaikus, o vaikai išgirstų save: kas jums tikrai įdomu, kur tikrai norisi stoti?“ – sako ji, pridurdama, kad išsilavinimas reikalingas, tad reikia nebijoti stoti.

„Paskui galėsite perstoti, pakeisti kryptį. Gyvenimas ilgas, jis tik prasideda, ir kiekviena klaida yra pamoka“, – tikina rašytoja.

Moters galios laikas

Neseniai keturiasdešimtmetį atšventusi V. Rykštaitė į dabartinį savo gyvenimo etapą žvelgia su nauja branda. „Keturiasdešimt moteriai yra galios laikas, kitaip tariant – galėjimo. Kai daug kas jau galima, ir daug kas dar galima. Vis dar bandau suprasti, kur atsidūriau ir ką veikti toliau“, – mintimis dalijasi rašytoja.

Nors gyvenimas Havajuose primena rojų, ji neslepia pasiilgstanti lietuviškos kaitos: „Paradoksalu, bet pasiilgstu būtent metų laikų kaitos. Rudenį krintančių lapų, sniego, pavasario jausmo. Gyvenimas amžinoje vasaroje suteikia belaikiškumo jausmą, kuris trikdo.“

Asm. archyvo nuotr.

Dabar jos kasdienybė sukasi apie šeimą ir kūrybą. Ką tik pasirodžiusi dvyliktoji knyga „Mama namuose. Trys valandos iš rytojaus“ jai kelia ne tik džiaugsmą, bet ir įprastą kūrybinį nerimą. „Nors tai mano dvylikta knyga, visada nerimauju, ar būsiu supраста. Ši diena yra darbų vijimasis ir nesėkmingi bandymai sulėtėti. Tikiuosi, kad galiausiai pavyks tai padaryti harmoningai, savanoriškai, o ne įprastu būdu, kai mano tempą sulėtina kokia nors liga.“

V. Rykštaitė atvirai pasakoja apie savo „vulkaninę, sprogstančią“ energiją, kurią ne visada pavyksta suvaldyti. „Kiekvienas susirgimas yra ženklas, kad neteisingai naudoju savo energiją: gazuoju iki dugno, o paskui reikia ilsėtis. Sakyčiau, kad tas bandymas viską suspėti nėra nei labai sveikas, nei labai geras. Sau linkiu ir kitiems linkiu – geriau mažiau ir geriau, negu daug ir paskui susirgus.“

Rašymas jai išlieka terapinis procesas, padedantis susidėlioti mintis: „Manau, kad neįmanoma visko išpasakoti. Tačiau šiuo metu jaučiuosi pakankamai parašiusi, kad galėčiau atsipūsti ir prisipildyti. Ateinantį dešimtmetį noriu gausos, kokybės, prasmės, ramybės ir taikos.“